

Leerling zijn

Preek over Marcus 9:30-37

Te lezen: Marcus 9:30-37
15 mei 1983

We zijn als seminarium vanmorgen bij u op bezoek. We zijn op bezoek. En we voelen ons thuis. Studenten brengen heel wat van hun tijd door in collegezalen, in bibliotheken en studeerkamers. Docenten plegen zich in dezelfde ruimten op te houden. We voelen ons daar best op ons gemak. Maar hier, in de gemeente, zijn wij thuis. Het seminarium heeft geen eigen leven. We zijn er omdat u er bent. Alles wat op het seminarium onderwezen wordt heeft zijn bestaansrecht alleen hierin, dat u mensen bent voor wie Jezus Christus is gestorven en opgestaan, dat u een groep mensen bent van wie Christus zegt: 'Jullie zijn mijn gemeente, mijn Lichaam, mijn eigen vlees en bloed en mijn eigen Geest. Ik zorg voor jullie als voor mijn eigen lichaam. Ik zorg er zelf voor dat jullie mijn gemeente kunnen zijn. Ik geef jullie de gaven hiervoor. Ik geef jullie mensen die gaven zijn: herders, leraars, profeten, evangelisten ...' Alle studenten, docenten, colleges en boeken hebben alleen hierin hun recht van bestaan. Vandaar dat ik zei: We zijn hier thuis.

We lazen een gedeelte uit Marcus 9. Een gedeelte van de gesprekken die Jezus met zijn discipelen voerde terwijl hij met hen op weg was naar Jeruzalem, om daar te lijden en te sterven. Toen ik dat gedeelte hoorde, dacht ik bij mezelf: 'Je bent hier thuis!' 't Gaat over Jezus en zijn discipelen. Discipelen zijn leerlingen. We zijn hier bij elkaar als leerlingen van Jezus. U bent niet minder leerling van Jezus dan de studenten van het seminarium. Ik mag dan van beroep leraar zijn, in de grond van de zaak ben ik als leraar een leerling van Jezus. We zijn hier bij elkaar als leerlingen van Jezus.

Wat leer je van Jezus als je zijn leerling bent? Jezus was niet de enige van zijn tijd die een groep leerlingen om zich verzameld had. Er waren heel wat rabbi's met een eigen klasje studenten. Zo'n rabbi was doorkneed in de geschriften van het Oude Testament en had zo zijn eigen uitleg van bepaalde gedeelten. Zijn leerlingen kwamen op die eigen uitleg af. Die rabbi's hadden onderling vaak eindeloze discussie over de juiste uitleg en toepassing van een schriftgedeelte. En hun studenten volgden die discussies ademloos. Jezus, met zijn discipelen om Hem heen, leek op het eerste gezicht wel op zo'n rabbi. Sommigen spreken Hem dan ook als rabbi aan. Maar er is een groot verschil. Jezus leert zijn leerlingen niet door hen in te voeren in diepzinnige discussies over de uitleg van het Oude Testament. Jezus leert zijn leerlingen door met hen op stap te gaan, Hij is met hen op reis. In Marcus acht tot en met tien vind je een opeenhoping van gesprekken tussen Jezus en zijn leerlingen. Die gesprekken beginnen als Jezus op weg gaat naar Jeruzalem, om er te lijden en te sterven. Het zijn echte gesprekken tussen leraar en leerling. In die gesprekken draait alles om de

verhouding tussen Jezus' kruisdood en zijn opstanding. Daar wordt duidelijk of de discipelen iets van Jezus hebben begrepen of niet. We hebben het vanmorgen gelezen: 'Jezus onderwees zijn discipelen en zei tot hen: De Zoon des mensen wordt overgeleverd in de handen van mensen en zij zullen Hem ter dood brengen en drie dagen na zijn dood zal Hij opstaan'. De twee thema's die de reis naar Jeruzalem beheersen: de kruisdood en de opstanding. En van de discipelen lezen we: 'zij begrepen het niet'.

Ze begrepen de verhouding niet tussen lijden en sterven enerzijds en opstanding anderzijds, de verhouding tussen zwak zijn en macht hebben, tussen klein zijn en groot zijn, tussen de minste zijn en de meeste zijn.

Het gesprek dat zich kort daarna ontspint, heeft alles met dit gesprek te maken. De discipelen hadden onderling gediscussieerd over de vraag wie van hen de meeste was. En dan zegt Jezus: 'Indien iemand de eerste wil zijn, dan moet hij de allerlaatste zijn en de dienaar van allen'. In wezen hetzelfde thema als kort daarvoor. De allerlaatste, de minste, de dienaar van allen: dat zou Jezus op Golgotha zijn. De eerste: dat zou Jezus op Paasmorgen zijn. De eerste die opstond uit de dood, de eersteling van de nieuwe schepping. De minste van Goede Vrijdag was de meeste op Paasmorgen. Degene die op Golgotha aller dienaar was, toen Hij stierf voor de zonden der gehele wereld, zou de Heer zijn die na Pasen kon zeggen: 'Mij is gegeven alle macht in de hemel en op aarde.' Die vraag van de leerlingen - wie de grootste zou zijn in het Koninkrijk van God - kan alleen beantwoord worden door mensen die begrepen hebben hoe lijden en opstanding samenhangen, hoe het klein zijn voorwaarde is voor het groot zijn. Zo leert Jezus zijn discipelen: door met hen op weg te gaan naar Jeruzalem, op weg te gaan naar zijn lijden en sterven, door met hen op weg te gaan naar zijn opstanding. Zo leert Jezus zijn leerlingen: Hij neemt hen mee op zijn eigen weg. Hij roept hen tot navolging. Je kunt een weg bestuderen door een landkaart te bestuderen. Dat is de situatie van de theologisch student achter zijn boeken, van het gemeentelid tijdens de bijbelstudie, van een jongen of meisje op catechisatie: je bestudeert de kaart van de weg die Jezus ging. Maar een weg leer je alleen kennen door hemzelf te gaan. Pas als je Jezus navolgt op zijn weg leer je Hem kennen, leer je zijn weg begrijpen. Je kunt een heel orthodoxe opvatting over de persoon van Jezus Christus hebben en niets van Jezus begrijpen. Het is mogelijk om het gehele Nieuwe Testament probleemloos uit de Griekse grondtekst te kunnen vertalen en over elke tekst een diep theologisch betoog af te kunnen steken, en niets van Jezus te begrijpen. In één moment waarin je Jezus volgt, door de geringste te zijn, door jezelf voor een ander te geven, door iemand te dienen, kun je meer van Jezus leren begrijpen dan in een theologische studie van zeven jaar. Hier zit vaak de clou van het niet begrijpen van Jezus: dat je Hem niet wilt volgen...

We lezen van een heel merkwaardige klasse-situatie tussen Jezus en zijn leerlingen, om het in schoolmeestertermen te zeggen. Jezus heeft zojuist zijn discipelen onderwezen: 'De Zoon des Mensen wordt overgeleverd in de handen der mensen en

zij zullen Hem ter dood brengen en drie dagen na zijn dood zal Hij opstaan'. 'En', schrijft Marcus, 'zij begrepen dit woord niet'. Een vreemde situatie. Jezus had het heel duidelijk gezegd. Daaraan kon het niet liggen. Je zou zeggen: als die discipelen het niet begrijpen, kunnen ze toch om uitleg vragen! Maar heel merkwaardig schrijft Marcus 'en zij durfden Hem er niet naar te vragen'. Ze durfden Jezus niet te vragen omdat ze Jezus niet durfden te begrijpen. Dat is een bijzonder soort onbegrip, dat onder christenen in het algemeen, en onder theologen in het bijzonder nogal eens voorkomt. Een onbegrip dat minder te maken heeft met je hoofd dan met je hart. De discipelen moeten zakelijk best door hebben gehad waarop Jezus doelde met zijn opmerkingen over zijn gevangenneming en lijden. Het was bovendien al de tweede keer dat Jezus erover begon. Intellectueel konden ze het wel plaatsen. Maar emotioneel konden ze het niet aan. Ze durfden het niet te begrijpen. Er was moed voor nodig om het te begrijpen. Het had consequenties voor hun eigen leven. Ze wilden er nog niet aan. Dat is een speciaal soort onbegrip: Je koestert de vraag omdat je bang bent voor het antwoord. Je komt het overal onder christenen tegen. Iedere christen weet dat Jezus van ons vraagt om te vergeven. Zelfs niet-christenen weten dat. We weten het allemaal. Totdat we het concreet moeten doen. Het is me vaak opgevallen hoeveel vragen die woorden van Jezus oproepen als je er zelf naar moet handelen. Bedoelt Jezus het niet zo, dat ...? Moet je ook niet bedenken dat Jezus elders zei dat ..? En je verstand is toch ook een gave van God, en als je nu je gezonde verstand gebruikt kom je tot de conclusie dat ...! Heel eenvoudige gelovigen komen in zulke situaties tot heel spitsvondige en diepzinnige theologische beschouwingen. Gekoesterd onbegrip! Je komt het overal tegen onder christenen. Ook onder theologen. Theologen zijn er technisch ook beter in. Ze kunnen beter theologisch argumenteren en redeneren. Dit kun je goed gebruiken. Dat kun je ook gebruiken om Jezus antwoorden in theologische vragen onschadelijk te maken. Het is me opgevallen hoeveel diepzinnige vragen theologen hebben gesteld over de Bergrede. Op zichzelf heel heldere woorden van Jezus als: 'Hebt uw vijanden lief' en: 'Geef iemand u een slag op de ene wang, keer hem ook de andere toe' blijken erg veel vragen op te roepen. Iemand als Calvijn heeft zich uitgeput om aan te tonen dat Jezus dit niet echt van christenen vraagt. Maar dat het meer een norm is die Jezus mensen voorhoudt. Zodat je als mens schrikt van jezelf, en zegt: 'Wat ben ik een ellendig zondaar dat ik dit niet kan'. Dat is de bedoeling van zulke woorden: dat je jezelf als zondaar leert kennen. Ongelofelijk zoveel vragen als sommige woorden van Jezus oproepen! Je koestert de vraag omdat je bang bent voor het antwoord! Hier zit de clou van het begrijpen van Jezus: Of je zelf - in eigen ervaring door Jezus na te volgen - iets wilt ontdekken van de situatie tussen zijn lijden en zijn opstanding, tussen de allerlaatste zijn en de eerste worden, tussen dienaar zijn en invloed uitoefenen, tussen zwak zijn en toch macht hebben, tussen klappen opvangen en toch de touwtjes in handen hebben.

Jezus brengt zijn leerlingen op de weg van het klein zijn om groot te worden, op die weg leer je Jezus en de kracht van het evangelie kennen. De discipelen discussiëren met elkaar over hele grote zaken: over het Koninkrijk van God en wie daarin de

grootste is. En dan schrijft Marcus: 'Jezus nam een kind en plaatste dat in hun midden, omarmde het en zei tot hen: Wie één van zodanige kinderen ontvang in mijn naam, ontvangt Mij.' Jezus benadert de grootste zaken door een kind te omarmen. Het gaat om grote zaken. Jezus zeg niet: 'Jongens waar praten jullie over! Dat gaat jullie competentie ver te boven! Houden jullie je maar bezig met kinderen, dat past jullie beter!' Jezus heeft het over de grootste zaken die je kunt bedenken, over het ontvangen van Hemzelf en over het ontvangen van God. In dat verband omarmt Hij een kind en zegt: 'Wie één van zodanige kinderen ontvangt in mijn naam, ontvangt Mij. En wie Mij ontvangt, ontvangt God die mij gezonden heeft. Van ds. Luckey, een vroegere rector van het baptisten seminarium in Hamburg, was bekend dat hij zondagsmorgen in zijn gemeente de zondagschool leidde. Hij zei daarover: 'Zolang ik er kinderen mee kan helpen te geloven is mijn theologische kennis belangrijk en waardevol.' Het is een gedachtesprong om Jezus' opmerking over het ontvangen van een kind naar een beoefenaar van de theologie voor een zondagschoolklas. Maar ik denk dat het voor een seminariumdocent best een gezonde sprong is. Wat je als leerling van Jezus bent, daarmee kan je kleine mensen dienen. Van al het hoge en diepzinnige dat je bedenkt is dit de proef op de som: of je er gewone, kleine mensen mee kunt dienen. Een theologie is pas echt groot als kleine mensen erdoor opgebouwd worden.

Amen.